

Selostus Mäntyjärven suvun vaiheista sukukokouksessa Ranualla heinäkuussa 2014:

Jouni Ollila esitteli Pekka Mäntyjärven vuonna 1955 Mäntyjärveltä ottamia kuvia:

Kuva Mäntyjärven taloista järveltä päin: vasemmalla Uutela, jossa asui Aukusti Mäntyjärvi, keskellä Erkkilä (pitkä rakennus sekä talli ja puoji), oikeanpuolimmaisena Pakola eli Sarvela. Sarvi-Olli ja Kaija (oikea sukunimi Mäntyjärvi) ovat asuneet Pakolassa. Pakolan ja Erkkilän välissä on ollut vanha Mäntylän talo. Talo on jo purettu kuvan ottamisen aikaan. Heikki Mäntyjärven talo pilkottaa Uutelan navetan takaa,

Rannalla on ollut aikanaan useita latoja, saunoja, aittoja (joka talolla omansa) sekä paja ja pari venehuonetta. Niistä on kuvanottohetkellä jäljellä vain kolme latoa.

Sarvelasta Ollilaan päin oli aitta, jonka seinään oli kirjoitettu verellä vuosiluku 1798. Tarina: Raunolta kirje: kun aittaa on nostettu ylös 1798, yhdellä miehellä, joka oli mukana nostamassa, on auennut nenä eikä sitä saatu tukittua. Hän kirjoitti verellään seinään vuosiluvun, menehtyi verenvuotoon. Kuoli 26.9.1798, nimi Johan Mäntyjärvi (5.4.1768 – 26.9.1798).

Mäntyjärven koulu perustettiin vuonna 1947. Kansakoulurakennusta ei ollut vielä tuolloin. Koulua pidettiin Pakolassa (Sarvela) ja koulun keittiö oli Erkkilässä. Kansakoulurakennus valmistui 50-luvun puolivälissä. Ennen vuotta 1947 mäntyjärveläiset ovat käyneet kiertokoulua. Ensin se oli kirkon ja myöhemmin kunnan järjestämä koulu. Mäntyjärven koulu lakkautettiin 1970. Ainakin vuoteen 1965 asti koulu oli ns. supistettu kansakoulu eli alakoululaiset (1-2 luokka) kävivät koulua syksyllä ja keväällä 6 viikkoa ja ylemmät luokat (3-7) kävivät talven ajan (loka – huhtikuu).

Pusikkomainen kuva Ollilan puolesta:

Vuonna 1804 kun tila jaettiin, samalla jaettiin talo, pellot, niityt ja pyyntipaikat. Uudelle asuinpaikalle muuttavilla asukkailla oli kolme vuotta aikaa siirtää rakennukset uuteen paikkaan. Uudesta asuinpaikasta muodostui myöhemmin Ollila.

Ollilan puoli käsittää kolme taloa. Oikealla näkyy Ylitalo sekä sen puoji ja hiukan navettaa. Marjalan talon pääty näkyy keskellä. Marjalan latoja ja aitta näkyy keskellä kuvaa. Vasemmanpuolimmaisena näkyy Ala-Ollila eli Mannen talo. Se on ollut aikanaan kaksi kertaa pitempi, toisen pään hirret siirretty sisämaahan. Marjala on ollut aiemmin lähempänä järveä, sen nimi oli silloin Ollila ja se oli vanhin Ollilan puolen taloista. Ollilan ja Ala-Ollilan talot olivat niin lähekkäin, että heinäheikkillä pystyi juuri ja juuri ajamaan välistä.

Jounin suku on kotoisin Ollilan talosta. Kun hänen pappansa muutti talosta, hän vei puolet talosta mukanaan tien varteen. Toinen suku Sarajärvet, tuolloin Säaskilahtia, ostivat 1930-luvulla loput talosta ja siirsivät Marjalan paikalle 40-luvulla. Marjalan emäntä oli Säaskilahtia.

Keskellä kuvaa olevaa Marjalan vilja-aittaa ollaan kuvan ottamisen aikaan purkamassa. Se siirrettiin heinäladoksi suopellolle koska vilja-aittojen tarve loppui sodan jälkeisen ”rakennemuutoksen” myötä.

Erilliset talojen kuvat:

Yhden ikkunan tönö on Uutela, joka tunnetaan myös Aukusti Mäntyjärven talona. Aukusti kaatui sodassa, vaimo meni naisimisiin Ollilan Artun kanssa, Arttu asui Uutelassa vähän aikaa. Artun vanhemmat: äiti Kaisa Ollila oli kylän paarmuska, kättilö, Jouni syntynyt Kaisan avustamana. Artun isä, Jussi Ollila, sanottiin

kirkonmieheksi, seuroissa tärkeässä osassa. Hän antoi myös nimet lapsille kun pappi oli kaukana. Jounikin on Jussin kastama, myöhään kesällä pappi kävi uudelleen kastamassa.

Korkea 1,5 kerroksinen talo on Lahja (käytetty myös nimeä Kangas), Heikki Mäntyjärven talo, Anna-Liisan isoisän talo. Sanotaan, että olisi osittain Mäntylän taloa (ei pitäne paikkaansa vaan Heikki on tehnyt talon uusista hirsistä). Etukulma pirttiä, toisessa päässä kaksi kamaria, oven takana käytävä läpi koko talon. Kaija Vähätalon äidin kotitalo: Isä Heikki kuoli kun Kaijan äiti oli 18-vuotias. Kaija on Anna-Liisa Lindbladin pikkusisko. Talo oli pystyssä vielä 60-luvulla, jolloin siellä pidettiin vuonna -63 oikein hyvät nurkkatanssit, (Kaisa M). Kun talo oli autio, siellä näytettiin elokuvia. Jounikin näki ensimmäisen elokuvansa *Laivaston Monnit maissa* tässä talossa. Ollilan Antin perhe oli viimeinen tämän talon asuttaja.

Rauhala: Yksinäinen talo, Viljami Mäntyjärven talo. Viljami oli Aukustin ja Antin veli. Viljami kuoli sodan jälkeen. Rauhala on vanhasta Mäntylän talosta tehty talo. Kun Ranua - Posio tietä tehtiin, tietyön työnjohto asui siellä eli antennit ovat sieltä peräisin. Tie valmistui 1955. Unto Vähäkuopuksen perhe oli talon viimeinen asuttaja.

..... vanhasta Mäntylän talosta syntyneitä taloja ja ihmisiä, Uutela (isäntä Mänty-Aukusti), Rauhala (isäntä Mänty-Viljami), Mänty-Antti muutti Sarakylään, "Polliisi Mäntyjärvi" (Jaakko Mäntyjärvi) on muuttanut jo paljon aikaisemmin Livolle. Jaakko vieraili toisinaan kotikylällään mm. linnunpyyntiaikaan. Hän majoittui reissuillaan Mäntylän talon vinttihuoneessa.

Pellonpää eli korkea lautatalo: Erkkilä oli L-muotoinen talo, toinen puoli L tuotiin Pellonpään, Pellonpään ensimmäinen talo oli hirsirakenteinen. Veikko Mäntyjärvi rakensi uuden talon laudasta, se oli kylän ensimmäinen lautatalo. Veikon äiti Pellonpään Petti seisoo kuvassa talon portailla. Taustalla näkyy Jounin kotitalo Ojala.

Petti piti kotonaan lapsille sunnuntaisin pyhäkoulua.

Kujala: Talo on Erkkilän talon tyttären Hilman maalla. Kuvassa näkyy talon isäntä, Hilman mies Aukusti Petäjäjärvi. Talo on vieläkin pystyssä, pieni talo Ranua-Posio-tien vieressä. Kujalan Aukusti ja myöhempi vaimo Hilda olivat lestadiolaisia. Talossa pidettiin seuroja, tupa oli täysi seurojen aikaan. Hilda ja Aukusti olivat Jounin kummeja, asuivat parinsadan metrin päässä. Taustalla oikealla näkyy Ollilan Antin talo. Mäntyjärven tilan jaossa 1804 merkitty rajaviiva menee talojen välissä. Oikealla Ollilan maat, vasemmalla Mäntyjärven maat.

Männikkö: Ollilan puolella, tien vieressä, vaakalautatalo: Ollilan Jussi ja Martta talon edessä. Jouni kävi usein poikasena heidän luonaan.

Ihmiset: Ollilan Olli ja Elli, "Ylitalon pappi ja mummu"

Mäntyjärven tila on ollut alun perin Iin pitäjän Kollajan kylän tila numero.... 1804 pidetyn jaon jälkeen muodostuivat Sarajärven kylän tilat 10 ja 11.

Mäntyjärven tila (aiemmin Sarajärvi 10): Vuonna 1861 pinta-ala oli 647 ha, sitten jaettu pienempiin palasiin, nyt myynnissä mm. Pellonpää. Mäntyjärven kruununtila lunastettiin perintötilaksi 1872. Useita henkilöitä on ollut lunastamassa tilaa, mm. Antti, Anna-Liisan isoisän isä. 1915 oli vielä noin 650 ha, on lohkottu kolmeen osaan, on muodostunut Erkkilä, Mäntyjärvi ja Lahja. Mäntyjärvi-tilan isäntä Juho Mäntyjärvi, kuoli espanjantautiin vaimonsa ja siskonsa kanssa muutama vuosi jaon jälkeen huhtikuussa 1919.

Ollilan tila (aiemmin Sarajärvi 11). Tila oli lunastettu kruununtilasta perintötilaksi 1882. Siinä jaossa tilalla oli kolme omistajaa, Matti Ollila (myöhemmin Ylitalon talo), Paavo Ollila (Ollilan talo) ja Heikki Ollila (Ala-Ollilan talo).

Sukunimi Ollila on otettu käyttöön 1855.

=====

Latomaan Arvon selvennys: "Paavolassa kruununtorppa, josta piti tehdä kolmet kauppakirjat, myyjältä, valtiolta, armeijalta."